

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: **SÓOTHY GYULA.**
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Vigyázzunk!

IV.

Irta: **Miklós István.**

Tagadhatatlan a szabad korcsmázás megtámadta a népek testét és lelkét egyformán. Kimondhatatlan sokat rontottak rajta a képviselő választások. Elismerem, hogy az összes képviselők annyi jót nem tettek, amennyivel ellensúlyozni lehetne a választások által okozott testi és lelki károkat. Ha az ők jócselekedeteiket, melyeket t. i. a népért tettek és a választásuk alkalmával okozott testi és lelki kárt mérlegre tennők, a rombolás láthatatlan mélyre huzná a mérleget.

Sokat rontottak a népen a nagy városokból, vagy az idegen országokból a gyáraknál hányódó munkások, kik a megromlott életben, az istentelen eszméket gyakorlatilag bemutatták a falu népének. De legtöbbet ront rajta az ő munkaadója, az ő demokrata munkavezetője, ki rendszeresen nem az ő fájából való.

Ez a faj nemcsak erőt vesz, hanem lelket is. Gondoskodik arról, hogy az erővel a lelkeket is letarolhassa. Van esze és akaraterije ahhoz, hogy a munkabérrrel ne csak a munkaerő, hanem a meggyőzését is megvegye a munkástól. A

gyáraknál kigunyolják népünk előtt az Istent, gyalázzák Krisztust és az ő szent anyját, üres, haszontalan ceremonianak nevezik a szentmisét s törekszenek a néppel meggyölcsmézni a papot. Nem is gondoljuk, hogy a gyárakból mily rettenetes veszedelem fenyegeti népünket és egyházunkat.

Itthon pedig a rombolást tovább folytatják azok az istentelen demokrata iparosok, kiket mi segítettünk megélhetéshez, mert árvák és szegények voltak, s kik aztán mint az egyház és papság ellenégei így kerülnek vissza a falukba.

Ime a romlás, a fenyegető veszedelem valóságos okai. Megdöbbenve állunk meg a faluk mostani esendjének szemléleténél, figyeljük a bomlasztó áramlat mozgalmát, irányát, féltjük a lelkeket s aggódva kérjük: mit tegyünk! Mit tegyünk, hogy a nép felnyissa már egyszer szemét és lásson tisztán; mit tegyünk, hogy a nép újból meghallgassa egyházunk szavát, figyeljen ránk és bízzék bennünk; mit tegyünk, hogy ezt a rettenetes, nagy veszedelmes áramlatot feltartóztassuk s eloszlassuk és a lelkeket megmentjük. Mit tegyünk? Mert amit eddig tettünk az nem elég most, azt nem úgy kell tennünk most. Ezt látjuk, ezt tapasztaljuk, hiszen mindennap panaszkodunk,

hogy mident áldozatul hozunk, mindennap idegemészto munkát végzünk s a népet mégis ma-holnap kiejtjük kezünkől, az áramlat nőttön-nő és pusztít. A világtörténelemnek még nem voltak ilyen korszakai. Voltak korszakok, melyek forduló-választó pontot alkotnak az emberiség életében, de ezek a korszakok mind megszülték a maguk reformatorát, ki egyéniségével megjelölte a kibontakozás útját. Aggódva nézünk szét: hol van e korszak vezér egyénisége; ki az, ki utat, irányt mutat nekünk! Ki járja meg a mai lelkipásztorkodásnak útját előttünk ugy, hogy biztos, vert utat hagyjon nekünk?

Reformátorra nincs szükség, Krisztus, az Isten-ember, ő az egyedüli most is és örökké. Ki egyedül képes a világ figyelmét magára vonni; ki egyedül képes igazságaival és törvényeivel világosságot nyújtani az emberiség útjába; ki képes egyedül mindenható erejével az áramlatot feltartóztatni vagy szétszórni. Őt kell bele állítani az életbe! Vigyázzunk, gondolkozzunk a fölött, hogy miképen tudjuk a nép lelkét újból feléje fordítani. Milyen legyen a modern lelkipásztorkodás? Ezt kérni mindenki.

A betű katakombáiból.

— A Szent István Társulat új telepei. —

Minden állam a határán átvezető utak és mesgyék mellé ugynevezett block házakat emel. Ezeket azután nemcsak a kellő ellenállás kifejtésére elégséges csapatot tartja megszállva, hanem ezenfelül ezekben a házakban raktározza fel a harchoz szükséges rekvizitumokat: lőszer, fegyvert és élelmet. Az ilyen blockházakon minden kódarabnak megvan a maga jelentősége, mert egy-egy elhibázottan nyilott lőrés, magasabbra emelt ablak vagy akár egy centiméterrel szélesebb ajtó elháríthatatlan veszedelemnek lehet az okozója.

A kulturának is meg vannak ezek a blockházai és a kulturális fejlődés, a nemzet és népművelődés, a tudomány és irodalom minden országútjának, dűlőútjának és gyalogösvényének mentén ott állnak a

blockházak és akáresak két ország határán, ugy itt is, az egymással szemben álló erődítmények ormán más-más színek lengenek. Az ellenséges hatalmak határszéli blockházai természetesen éber figyelemmel kísérik egymás lépéseit és az egyik sietve pótolja azt, ami a másiknál előrehaladásként jelentkezik.

A reformok néha olyanok, hogy a hadititok szigorú pecsétei alá kell zárni azokat, néha azonban közérdekűvé válik a fejlődésnek széles körben való megismertetése, mert régi igazság, hogy az erő ismerete megkettőzteti az erőt.

Az irodalomnak is meg vannak a maga erődítményei, a maga blockházai. Meg vannak a maga blockházai a katolikus irodalomnak is, amelynek árbocán egészen más színű lobogó leng, mint a többiekén. Tehát hogyha valahol, ugy itt igazán nagy jelentőségű minden reform, mert éppen a katolicizmus az, amelynek a leg-

hatalmasabb fegyvere kell hogy legyen a betű.

A gyilkos betű ellenében harcba állítja az élető betűt, azt, amely nemcsak annak hirdet és ad is életet, aki olvassa, hanem megszilárdítja az egész élő katolikus társadalom pilléreit is. Mindnyájunk figyelmére érdemes tehát az a reformmunka, amely ezekben az erődítményekben folyik és így érthető, hogy élénk figyelemmel lestem a furónak minden sercenését, minden kalapácsütést, a csavarok nyikorgását és a gépek bugását; mindazt a zajt, ami a katolikus irodalom legnagyobb erődítményének, a Szent-István-Társulatnak házából hallatszott ki.

Egy teljes esztendő óta ugyanis serény munkáskezek törték a falakat, turták a földet, jóllehet kiűn a esőndes Szent Királyi-utcán alig volt nyoma a benn folyó munkának. Ez a serény és külsőleg alig észrevehető munka pedig, amely a Szent-István-Társulat hatalmas székhá-

Oberbauer A. Utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A vallási élet reneszánsza.

Ezen a címen vezette be dr. Bangha Béla S. J. Kolozsváron a Szent József-szeminarium szokásos nagybőjti vallásbölcsészeti konferenciával kapcsolatosan, a Szent Imre Egyesület kérésére tartott hitvédelmi előadásait. A nagytudású szónok előadásait meglepő érdeklődés kísérte, a főgimnázium díszterme szűknek bizonyult a hallgatóság befogadására, utolsó este meg ember ember hátán szorongott, sőt sok előkelő protestáns férfit is láthattunk ott.

Az előadások során beigazolta, hogy a vallásos életre szükség lesz, míg az emberiség gondolkodni és érezni tud s amíg társadalom fog létezni. Szemünk elé állította, hogy a vallás soha sem volt elensége a haladásnak, ellenkezőleg azok a vívmányok, melyek a tudományt előrevitték, jórészt a katolikus egyház tudós papjai és általában a pozitív hitet valló keresztény tudósok munkájának eredményei. Bebizonyította, hogy a sötétnek gúnyolt középkor a pogány, embertelen és erkölcstelen ókor helyett kulturában, a népek gazdasági helyzetében olyan alkotásokat teremtett, melyeknek folytatása kiegészítője a huszadik század minden kulturális és szociális intézménye.

Ha tehát korunk intézményeinek tulajdonképeni megalapítója az egyház s ha ellenségeink ezt bármennyire is el szeretnék vitatni tőlünk s a modern világ részére a katolikus egyházat alkalmatlan, idejét múlt muzeumi tárgynak is akarnák feltüntetni, annál nagyobb erővel érvényt kell szerezniük a hitélet reneszánszának. Az emberi érzések állandók. Amilyen vallásos volt a középkor askétája; ép oly erős a huszadik század, vagy a harmincadik század embere. Csak ez a vallásos meggyőződés nyilatkozik meg más és másképen. A középkorban a tudomány ápolói a papok vol-

tak; ma már a társadalom akkora és annyiféle igényrel lép fel, hogy a katolikus világiak apostoli munkájára is szükség van. Még ha nem is panaszkodnánk folytonosan paphiányról, akkor is szükség volna vallási meggyőződésben erős, apostoli munkát végezni akaró és tudó katolikus intelligenciára. Intelligenciára, mely élére álljon, munkatársul szegődjék minden új egészséges eszme megvalósításának, mit az 1909-ben a Szent-István Társulat közgyűlésén a püspöki megnyitó szövegben, örök mementóként elhangzott.

Ezt az intelligenciát nevelni kell. A belső, hitbuzgalmi élet intenzívebb művelését a Mária kongregációnak kell végeznie, a gyakorlati kiképzést pedig a Szent Imre Egyesület adja meg.

A kolozsvári Szent Imre Egyesület anyaga főképp az erdélyi kath. státus főgimnáziumi végzett ifjából rekrutálódik, ennek a könnyen mozgatható, alakítható emberanyagának a helyes irányban való nevelése Szent Imre Egyesület célja. Nem lehet tehát csak pietisztikus társulat, nemcsak önképzőkör, de nem is kaszinó, mely csak a tagok kényelmét szolgálja, hanem mindez együttvéve: a középiskolából kikerült katolikus ifjúságnak a vallási meggyőződésben, a keresztény társadalomtudományban, a katolikus irodalom ismeretében és szeretetében, szóval a keresztény katolikus világnézet ápolásában és gyakorlati érvényesítésében való továbbképző iskolája.

Nem tagadhadjuk, hogy a középiskolát végzett ifjú új szervezetet keres, amelyben magasabb fokú tudásvágyát kielégítheti. És ha a középiskolában vallásos meggyőződését erős alapokra építette, már pedig erre a legnagyobb gondot fordítunk és kell is fordítanunk, akkor vigyáznunk kell, hogy ne omoljon össze ez az alap azon egyetemi évek alatt, melyek a legelső napon is szórakozást és élvezetet akarnak nyújtani az iskolai fe-

gyelem alól kikerült ifjúnak.

A Szent Imre Egyesület azzal fogadja tehát a szabadságban, egyénileg is érvényesülni akarásban tetszelgő ifjút, hogy legelőször is nemesen szórakoztató ott-hont nyújt neki. Aztán, ha elvontuk a középiskolában nyert erkölcsi felfogására és világnézetére veszedelmes irányzatoktól, azután biztos alapon hozzá lehet fogni a bensőséges lelki élet és gyakorlati kiképzés munkájához.

Ez tapasztalati igazság. Első sorban olyant kell nyújtani, amit az iskola nem adhat meg, azután folytathatjuk, mert van kivel, a középiskola nevelő munkáját.

Hogy teljesíti a kolozsvári Szent Imre Egyesület ebbeli kötelességét? 15 esztendőnek nehéz megpróbáltatásokkal, anyagi és lelki vívódásokkal teli küzdelme alatt arra törekedett, hogy a világba kibocsátott ifjúságnak, melyben az egyháznak és hazának jövő reményét látjuk, olyan otthont nyújtson, mely szabadságra vágyó lelkére és akaratára olyan békét verjen, melyet szívesen elviseljen s amely öntudatos, becsületes, a középiskolában kincsévé tett meggyőződés szellemében való önmunkásságra szoktassa. S hálával gondolhatunk az isteni Gondviselésre, kegyelmes püspök atyánkra, az erd. róm. kath. Státusra és egyesületünk minden pártfogójára, hogy ez, ha nem is tökéletesen, de sikerült. Igaz, hogy a kath. egyetemi ifjúságnak csak 22 százaléka egyesületi tag, de szép számmal foglalnak helyet tagjaink között veteránok, úgy, hogy taglétszámunk meghaladja az eddigi éveket.

Az egyesületben pedig, élő, eleven élet folyik. Az adventben tartott vallásbölcsészeti előadások a különösen a vallást megtámadó modern áramlatok között erősítették hitbeli meggyőződésünket, a farsang folyamán rendezett barátságos esti összejövetelek nemes, szívet-lelket gyönyörködtető szórakozást nyújtottak. Az

zában és a mellette levő Rózsa Kálmán és neje r.-t. 1835-ből való házában folyt, a főváros kellős közepén, egy — méreteiben is hatalmas telepet teremtett.

A kíváncsi szemek elől elrejtett munka néhány nap múlva teljes befejezést nyer és itt áll rendelkezésünkre az a hatalmas szervezet, amely szolgálatába hajtva a technikát — irányítója volt már eddig is a szellemnek és irányítója lesz a jövőben is — természetesen a technika vívmányainak megfelelő fokozott mértékben. És mielőtt belemennék ennek a hatalmas élő organizmusnak az ismertetésébe, két számmal kívánom vázolni, hogy mekkorák azok a fejlődési arányok, amelyek jellemzik a Szent-István-Társulat munkáját.

A Társulat könyveiben, amelyek ugy álnak előttünk, mint a katolikus irodalmi terjeszkedés történetének foliánsai, azt találjuk, hogy a Társulat első esztendejében a kiadványainak összes ívszáma 700.000 volt. Most pedig a sok-sok ezer kiadvány egyikének, a sok ezer közül egyetlen-egynek ennyi az ívszáma.

Ezek a nyomtatott ívek adják meg

különben az egész hatalmas intézmény-jelentőségének karakterét. Ma, amidőn a modern explórat szerepére vállalkozva, bemerészkedtem a Társulat megduplázott székházának labirintusaiba, a sok-sok látványosság-számba menő jelenség közül ezeknek a nyomtatott íveknek a megszámlálhatatlanul egymás mellé sorakozó légiói ragadták meg a lelkeket.

Végig haladunk a Társulat régi nagy székházán a páratlanul szép díszteremben ahol a katolikus társadalmi és egyesületi életnek ünnepélyes manifesztációi oly sokszor hozzák össze katolikus közéletünk legjobbjait, az alelnök hivatalos helyiségein, amely egyik lüktető ütőere a Társulat életének, áthaladunk ezeken a reprezentációs helyiségeken és eljutunk a Társulat tulajdonképeni tüdejébe és szívébe.

Ez a hatalmas irodalmi és tudományos intézményünk, a Szent István Társulat mint anya öleli fel: 1. A Szent-István-Társulat kiadó és jó könyveket terjesztő r.-t.-ot, a Stephánium nyomda könyvkiadó és könyvnyomda r.-t.-ot amelyek kiadó és könyvnyomda r.-t.-t, ame-

lyet teljesen a maga működési körébe olvasztott be a Szent István Társulat. Ennek a három osztálynak a tüdije, szíve és összes vérkeringési szervei közések. Közös nevek útján érintkeznek a külvilággal, kapcsolódnak bele a katolikus társadalmi életbe és a külvilágba való együttes bekapcsolódás mellett egyetemleges a belső munka szellemi irányítása is.

A társulatnak ezek a szellemi irányító szervei a most befejezett átalakítási munka után a régi Rózsa-féle ház összes emeleti helyiségeit elfoglalják. Itt van 1. a főkönnyvelőség, 2. a levelezési osztály, 3. a folyó számlák kezelősége, 4. a kiadó-hivatal, 5. az expedicionális osztály, 6. a kereskedések vezetése és végül 7. a szerkesztőségek. Itt ellenőrzik a Társulat tag-sági ügyeit és itt kap otthont a Katolikus Tanügyi Tanács is.

Ervényedést nem ismerő, lázas munka folyik ezekben az osztályokban, amelyeknek legnagyobb részét ambícióval teli, tettrevágyó fiatal erői a rugózatát képezik annak a hatalmas géprendszernek, amelynek a mechanizmusában minden további résznek csak beillesztődni kell.

ezután következő társadalomtudományi vitaesték szociális érzéseink érvényesítését szolgálják. Nem rejtjük véka alá szent-imreista mivoltunkat, az előbb jelzett valásbólceleti konferencia alkalmával testületileg járultunk a szentségekhez és Urnapján, amit eddig anélkül tettünk, zászlók alatt jelenünk meg. A hitünket megvalló, hatalmas manifesztáción.

Természetesen vérmes reményeket nem táplálhatunk, még nagy munkát kell végeznünk. Nagyobb agitáció a taggyűlésben, az egyesületi előadások vita estélyek, ünnepélyek iránt való érdeklődés nagyobb foku felkeltése, az egyesületi élet minél szélesebb körben való megismertetése mind-mind a jövő feladata. E cél elérésére, a katolikus társadalom támogatására van szükségünk. Szükségünk van a középiskolák tanári testületének segítő munkájára, amely a középiskolából kikerült ifjak figyelmét felhívja a Szent Imre Egyesületre, volt tagjainak apostolkodására, akik ajánlják, pártolják azt az egyesületet, mely nekik is egykor barátságos, meleg otthonuk volt. Szükségünk van a sajtóra, nemcsak a Közművelődésre, hanem helyi lapra is, mely ügyünknek lelkes szószólója legyen.

Abban a meggyőződésben dolgozunk, hogy helyes uton járunk, hogy a kolozsvári Szent Imre Egyesület a katolikus társadalom részére életképes, erős meggyőződésű, hitű és bátorlelkű katonákat nevel s hogy mi is szerény munkásai vagyunk annak az országnak minden rétegében megindult élettevékenységnek, mely a vallásos élet reneszánsza jellege alatt indult meg.

Mánya Ferenc.

Itt fogamzik, itt termékenyül meg a gondolat, amely azután az üzleti problémák megoldására és leküzdése után bejuthat az öntött betű birodalmába, hogy onnan rövid idő múlva százszeker rendelkezésre állva árszathassa el a világot. Ennek a tiszta és mocsok megtisztítására hivatott szellemi áradatnak a duzzasztója, a zsílipkamrája ez a most hatalmas arányokban kiképzett társulati székház.

Ha mint idegenvezetőnek kalauzolómnak kellene valakit ezen a hatalmas telen, ha az volna a feladat, hogy egy siető, idejével takarékoskodó idegennek megmutassam azt, ami ezt a Társulatot a legjobban jellemzi, akkor elütnék vendégemmel a bugó, zakatoló nyomdagépek katonás sorfala mellett, oldalt hagyomány a bekötött, szállításra kész könyvek óriási katakombáit és sietve levinném látogatómat a társulati székház hatalmas suttérain helyiségeibe, oda, ahol a kész nyomtatványok vannak felraktározva.

Egymásra alkalmazott papirkolosszók között keskeny folyosók vezetnek. Néhol csak erősen meggörnyedve tudunk előrejutni a szédítően sűrű ivsorok között.

Záró szó.

A kézdivásárhelyi r. kath. főgimnázium Mikes Kelemen önképzőkörének 1914. márc. 14-én rendezett Gábor Áron-ünnepén mondotta: **Bíró Lajos** vezető tanár.

M. K.! Nagy paedagógusok hangoztatják, szakfolyóiratok sürgetik, hogy egyetlen egy iskolának sem szabad megelégednie a helyi hagyományokról, hanem azokat, mint az oktatásnak és nevelésnek hathatós támogatóit, éleszteni, ápolni és fenn kell tartani az utódok számára is. Ha a földrajz tanítása a szülőföld, a szűkebb hazá közéből indul ki, ha a növény-, állat- és ásványtan a szűkebb hazának a flóráját, faunáját és kőzeteit elsősorban veszi számba, akkor a történelemnek és az irodalomnak, mint a középiskolai tanítás gerincét alkotó tárgyaknak sem szabad megelégednie a helyi hagyományok ápolásáról, az iskola környékén született és élt jeles férfiak életének történetéről. Nem, mert amíg a szülőföld földrajzának megismertetése, növényeinek, állatainak és kőzeteinek bemutatása az oktatást szolgálja, addig a helyi jeles férfiak élettörténetének fellelvenítése a nevelés magasabb eszméjének, a középiskolai egyetemes nagy céljának áll szolgálatában, jellemt képző és akaratot edző példányképeket állítva az ifjuság lelki szeméi elé.

Ez a gondolat, ez a meggyőződés vezette intézetünket s megyénk dicső fiáról, Mikes Kelemenről elnevezett önképzőkörünket, midőn ma, a szabadság ragyogó ünnepén, a megemlékezésnek reflektorával, fényoszorójával reávilágítottunk a magyar szabadság megvédelmezésének titáni harcára, a székyei zseniálításnak pártját ritkító világ-bajnokára, az ágyúöntő hős Gábor Áronra, akivel éppen száz esztendővel ezelőtt ajándékozta meg Székelyföldünket és édes magyar hazánkat

Amerre a szem ellát, illetve amerre a vilány fénye elhatolhat: nyomtatott papírost látunk. Valóságos labirintus ez a hatalmas és az ország nyomdai vállalatai között páratlan készanyagraktár. A katolikus irodalom és tudomány katakombája ez a raktár, amelynek hosszú folyosója minden fordulatnál a fejlődésnek, tudásnak és az apologetikus munkálkodásnak egy-egy új, sok száz ezer példányban felhalmozott lerakatához vezet. Ezen a hatalmas raktáron kívül a Társulatnak még három ilyen raktára van.

A felcícomázatlan (bekötetlen) nyomtatott betűnek ebben az óriási katakombájában egy millió korona értékű kész nyomtatvány van felhalmozva.

Minden egyes összehajtott nyomtatott ivcsomó beszédes, harcos katonája lesz a keresztény kultúrának és ennek védelmében, ennek megerősítésében, ennek terjesztésében igazán a római katakombák utóda és mása ez a — modern kor fehér villanyfényénél megvilágított és szilárd vasbetonfalakkal övezett — hatalmas földalatti raktár.

(Folyt. köv.)

az isteni Gondviselés. Az ő csodás alakja, az ő munkás élete, az ő ágyúöntő zseniálítása meglevendett előttünk Eröss József kartársunknak az imént előadott kedves kis színjátékában. ¹⁾ Gábor Áron életének rövid, de ragyogó fényességű pályája újból elvonult testi és lelki szemünk előtt; elvonult pedig azért, hogy egy csodás életnek csodálatra méltó tetteit szemlélve, mi is buzditást nyerjünk példájának követésére, munkájának, fáradhatatlan tevékenységének utánzására.

Amint a lejátszott szindarabból láthattuk, Gábor Áron akkor lép a cselekvés terére, amikor egész Erdély felsztyben forgott, amikor a többi székelyek le voltak verve s amikor Háromszék népén is a csüggedés erőt venni készült. Gábor Áron egyszerű szavaival olyan bátorságot, olyan lelkesültséget, akkora elszánt-ságot és tetterőt öntött a csüggedőkbe, amíg nem lett volna képes sem Demosthenes, sem Cicero szónoklatának varázsereje. Ő az egyszerű bőrködmönös ember nem szónok, hanem tesz, nem kesereg, nem csügged, hanem dolgozik, munkálkodik. A magyar nemzet nagypóntekének előestéjén harcra szólítja a másikat imára hívó harangokat és belőlük ágyúkat önt a magyar szabadság megvédelmezésére. És ezzel a tétellel Háromszék önvédelmi harcát a nemzetek történetének évkönyvében a termopylei hősök és a marathoni győzők dicső fejezete mellé írta be.

K. J.! Olvastatok ti már fönséges hős költeményeket Zrínyiről a szigetvári hősről, a Zalánt legyőző párducus Árpádról, az érekaput bedőngető Botondról meg másokról. A nagy magyar lángszellemeknek örök időkre szóló alkotásai eme nagyszerű művek, de még nem született költő, aki fönségesebb hőskölteményt alkotott volna, mint Háromszék önvédelmi harcát, melynek éltető lelke Gábor Áron volt, a berecki születésű, egyszerű polgár. Ő benne a székyei őserő, a hatalmas talentummal párosult erős akarat oly mértékben nyilatkozott meg, hogy jelleme Hannibáléhoz hasonlítható. A Gábor Áron őseréből, hatalmas talentumból és erős akaratából szeretnék a mai napon valamicskét belétek sztingerálni nemes székyei ifjuság, hogy ti is a márciusi ifjak szent lelkesedésével és a Gábor Áronok férfias elhatározásával, erős, törhetetlen akaraterejével vívjátok meg a szellemi küzdelmek dicső csatáját, amelyben hátul maradni szégyen, a szellemi harc élén vezetni: Gábor Áron unokáihoz méltó, nemes feladat.

Periklesz a kiváló államférfiu azt mondotta, hogy a nagy férfiak temetője az egész világ, mert a jók és a nemesek mindenütt áldják azoknak emlékét. Mindazonáltal minden nép, minden nemzet különös módon is szokott gondoskodni nagyjai emlékének fenntartásáról. A jeles embereknek haláluk után, vagy életük valamely nevezetes mozzanatának évfordu-

¹⁾ Ágyúöntő Gábor Áron. Ifjusági színjáték négy képben.

lőja alkalmából szobrokat emelnek, hogy azok is figyelmeztessék az utódokat a nagy, a jeles, a dicső tettekre. Gábor Áron születésének százados évfordulóját ünnepeljük, de emléket még nem hirdeti szobor széles e hazában. Addig is, míg Kézdivásárhelyen, az Ágyuöntő-téren az ő szobra állani fog, emeljünk mi szobrot, emeljünk mi emléket neki szívünkben, keblünkben az által, hogy a mai ünnep tanulságaképpen az ő tetterejét, energiáját, munkabírását, kötelességteljesítését utánozni törekszünk, helyünket becsülettel megálljuk s karunknak izmát, agyunknak minden gondolatát, szellemünknek minden értékes termékét felajánljuk hanyatló szép hazánk támogatására és veszélyeztetett magyar kultúránk megvédelmezésére. Az az ünnep, amely ilyen elhatározásokat vált ki szívünkben, az az ünnep, amely ilyen villamos áramot indít meg testünknek ideghálózatán, méltó csak Gábor Áron dicső emlékéhez. Lusta munkakerülő, kötelességet nem teljesítő ifjúságnak szózata, bármily hangos, bármennyire ünnepies is legyen, nem hatol fel Gábor Áronnak nagy szelleméhez, amely onnan felülről, a Hadak útjáról, a csillagos égnek kárpitjáról csak azokra tekint le, akiknek karja munkában acélosodik, akiknek agya a tudományok szeretetében izzik. Gábor Áron születésének százados évfordulóján ilyen ifjúságot kívánok ennek a hazának, ennek a vérázattal Székelyföldnek, s akkor „a magyar név megint szép lesz, méltó régi nagy híréhez“.

A pásztói apátság legrégibb emléke.

IV.

Irta: Petres Kálmán.

Most az a kérdés, hogy e levélben és a II. Béla adománylevelében előforduló Pásztó alatt a mai Hevesvármegyében levő Pásztót kell-e értenünk, vagy a Jász-N.-K.-Szolnok vármegyében levő Túr-Pásztót, amint Békefi valószínűnek gondolja.

Szerintem valószínű a hevesvármegyey Pásztó, mert már a történelem előtti korban bronz és kőkorszakbeli emlékekből kétségtelenül megállapítható, hogy e terület megszállott terület volt. A honfoglalás után pedig Árpád Pásztó vidékét Ed és Edumer kunvezéreknek adományozta. Aba Sámuel király alatt királyi birtok volt s a királyi nemzetségnek több ága, sőt maga a király is lakott vagy legalább is tartózkodott itt. Szent László idejében is még mindig királyi birtok (Heves vm. 168. Magy. orsz. vm.), míg Tur-Pásztót Róbert Károly 1326-ban az Aba nemzetségéből származó Demeter magisternek, aki bácsi gróf volt, adományozza. Tur-Pásztóról először csak ez évben esik szó okmányainkban. (Fejérvő Cod. dipl. VIII. 3. 67.)

Ha tehát a királyok annyira alkalmasnak tartották Pásztót az ott időzésre, miért ne telepíthették volna a szerzeteseket oda is, hogy munkájukban segítség-

gőkre legyenek. S különben is a kolostorok, mint hiteles helyek abban az időben fontos szerepet tölthettek be.

E kérdés tisztázását nehézzé teszi az „in Ubadi“, állítólag a Jász-N.-K.-Szolnok vármegyében levő mai Abad. Azonban, ha az adománylevelek tartalmát figyelembe vesszük ez sem okozhat nagy nehézséget, mert II. Béla király 1138-ban kelt adomány levelében a dömösi sz. Margitról nevezett prépostságot nagy adományokkal látja s ez adományok között van az „Ubad“ nevű halastó is: „In Ubadi est vivarium, quod est commune cum Abbate Pastuhieni . . . haec vivaria cum suis piscatoribus data sunt sc. s. Margarethe de Demes“. Ha tehát Demesnek is lehetett adományozni, miért ne lehetett volna Pásztó tulajdona is, hisz ettől sem sokkal van távolabb, mint Demestől.

Különben is még a nagy távolság nem akadály, hogy valamely helységet más helység tulajdonába ne vehessen. Ezt látjuk a pilisi apátság magyarországi birtokain is, mert ez apátságnak kiterjedt birtokai voltak egész Pozsonyig, Csornáig a fenti Abadig.

Azonkívül a király adománylevelek előírják, hogy az apátság területén lakóknak minden szerdán, pénteken és szombatan, azonkívül a nagybőjt minden egyes napján 30 halat szállítsanak az apátságnak. Hogy ez adakozást leróhassák, bizonyára nagyobbajta halastavakra volt szükség s ilyen lehetett az Ubad is amely a Tisza vize képezhetett.

Vagy lehet, hogy a Zagyva folyó is alkothatott egy tavat, amelyet szintén Ubadnak nevezhettek.

Mintegy biztosan tudjuk, hogy a hevesmegyei Pásztón 1190-ben a cisztercieknek volt kolostoruk, azért legnagyobb valószínűséggel e helyet kell értenünk a fenti levél és II. Béla adománylevelében előforduló Pásztó alatt, mint Túr-Pásztót, amelyről először csak 1326-ban esik szó.

Ha a hevesmegyei Pásztót kell értenünk, kérdés, hogy 1190. előtt a ciszterciek, vagy amint Békefi gondolja, a benedekrendiek telepedtek-e meg? E kérdésre nehéz a felelet, mert, ha a Ciszterciumba küldött és az ott bejegyzett adatoknak kétségtelenül hitelt kell adnunk, akkor tényleg el kell fogadnunk azt, hogy 1190. előtt Pásztón nem voltak ciszterciek. „Pelisium genuit Pásztó, dioecesis Agriensis in Hungaria anno 1190.“

Rupp „Magyarország helyrajzi története“ II. K. 95. lapján írja, hogy a pásztói apátságot eredetileg már 1134-ben alapították, csak hogy az onnét elszéledt szerzetesek 1190-ben szerezték vissza monostorukat.

Mint hogy a királyi alapítólevél hiányzik, azért a citeauxi bejegyzésre kell támaszkodni. Különben is a ciszterciek betelepítését III. Béla kezdi meg s így csak is azt kell gondolnunk, hogy a benedekrendiek alapították ott a zárdát, de valami okból felhagytak s mint elhagyott zárdába telepedtek be a ciszterciek.

Valószínű, hogy „a bencéseknek talán itt is mutatkozó fegyelmezetlensége melylyel szemben állott a fegyelmezett s az

ujtság ingerével ható ciszterciek kedveltsége, kiktől a szigorubb szerzetes élet gyümölcseit várták.“ (Sörös: Az elenyészett bencés apátságok. 370.).

Az a körülmény, hogy a fent nevezett Cerbanus Damasceni sz. János filozofusnak munkájából fordított, legalább is azt árulja el, hogy akkor már a zárdá számottevő intézmény volt ugy annyira, hogy az amogy is nevezetes pannoniálm apátság könyvtára mellett a pásztói apátság könyvtárába kellett Cerbanusnak mennie. S így már legalább is egy néhány évtizeddel előbbre kell tennünk az alapítási évet a levél keletkezésénél.

Bár ezideig e levél alapján biztos állításokat nem kockáztathatunk meg, mégis valami valószínűséggel megállapíthatjuk azt, hogy a hevesvármegyei Pásztón 1190. előtt már volt apátság s ez apátság első lakói benedekrendiek lehettek.

Akárhogy is álljon a dolog, e levél felfedezése e kérdés tisztázására vonatkozólag nagyon fontos s egyben fontos kultúrtörténet forrás is s egy újabb alkalom, hogy ez irányban újból fokozottabb kutatás indujon meg. Reméljük is, hogy történetíróink nem is fogják abban hagyni a kérdés végleges tisztázását.

H I R E K.

Főpásztorunk — mint a mult számban jeleztük — Budapesten résztvett a 18-án tartott püspöki konferencián és a Szent István Társulat közgyűlésén és mult szombaton délelőtt érkezett vissza székhelyére.

A szebeni új c. prépost e hó 23-án benediktálta a főpásztor házi kápolnájában. Az új c. prépost tiszteletére püspök urunk ebédet adott, melyen résztvett a székeskáptalanon kívül gróf Majláth Géza és neje és Lestyán József hittanár, mint volt szebeni hitoktató. Mint halljuk herceg Hohenlohe Egon szerdán tartotta az első infulás nagy miséjét Szebenben.

Az Egyházi Közlöny 11. száma hozta az új szebeni c. prépost jól sikerült arcképét és rövid életrajzát.

Veres Kereszt egyet közgyűlése. Kisdéd, de lelkes csapat jött össze vasárnap e hó 22-én a városháza nagytermében a Vereskereszt közgyűlése c. alatt. A rövid, lelkes megnyitót főpásztorunk tartotta, ő vezette a gyűlést is. A titkári jelentést dr. Roska Miklós olvasta fel. A tisztújítás is megtörtént, nagy lelkesedéssel a régieket választották meg; az új alapszabályok értelmében férfielnök lett dr. Kóródy Péter kanonok, alelnök dr. Roska Miklós, titkár Haraly Béla.

Szentiványi Károly rátóti prépost szerdán este megkezdte az oltáregylet szentgyakorlatát, mely alkalommal a zárdában rég nem láttunk annyi hallgatót.

Pár szóval a főpásztor is lelkesítette a hiveket, hogy tarssanak ki a három napban. Szentiványi ma este mondja utolsó beszédét, mert holnap, vasárnap reggel Brassóba utazik, az ott tartandó ájtatoságra.

Ismeretterjesztő előadások. Csikszeredán az utolsó ismeretterjesztő előadások f. hó 22-én voltak, amikor Botár Béla árvaszéki ülnök az elhagyott gyermekek védelméről, Ebner Sándor képezdei tanár pedig az élővilág apró építészeiről tartott vetített képekkel kísért érdekes előadást, melyek a hallgatók figyelmét mindvégig lekötötték.

Lelkigyakorlatok. A csikszeredai r. kath. főgimn. ifjúságának lelkigyakorlatai az idén f. hó 18—22. napjain Szinek Sándor lazarista atya tartotta meg. A hit igazságától áthatott, a gyermeki értelem felfogásához alkalmazkodó beszédei át meg átszöve tanulságos példákkal és idézetekkel bizonyára utat találtak a romatlan gyermeki szívhez s mélyen bevésődtek abba az igazi szónoki készséggel fejtegetett igazságok, melyek a föld körül felemelik az embert s képessé teszik, hogy egy magasabb, szentebb cél felé törjön. Minden egyes beszéde megerősített abban, hogy Isten megismerése a legfőbb célunk ezen a földön, akinek jutalma nem marad el, ha őszinte szívvel, tiszta lélekkel szolgálunk neki. A lélekben megújult, a nehéz küzdelmekre megerősített gyermekesereg tanárával együtt vette magához az Urat s fogadta a pápai áldást. Köszönet Annak, aki az Ur szolgáját vigasztalásunkra hozzánk küldte s köszönet neki is, aki szívének egész melegével munkált az Ur szőlőjében. A lelkiatya fáradtságos, de bizonyára eredményes munkájáért az ifjúság nevében Veress Dezső VIII. o. t. mondott köszönetet. — Csikszeredáról a lelkiatya Csiksomlyóra ment, hogy 22—26 napján a tanítóképző növendékeit részesítse a szentgyakorlatok áldásaiban. — A csikszeredai polgári leányiskolában is e hó 22—25. napján voltak a lelkigyakorlatok, melyeket dr. Csipak Lajos főgimnáziumi tanár vezetett.

Püspöki konferencia. A magyarországi latin és görög szertartású római katolikus püspöki kar tagjai március 18-án, szerdán délelőtt tíz órakor szokásos tavaszi tanácskozásukra gyűltek össze a Középponti Pápnevelő Intézet dísztermében. A konferencián Csernoch János dr. hercegprímás elnökölt és a püspöki kar tagjai közül résztvettek a tanácskozásan:

Hornig Károly báró bibornok, veszprémi püspök, Szmeesányi Lajos egri érsek, Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi, Csáky Károly gróf váci, Széchenyi Miklós gróf nagyváradi, Radu Demeter nagyváradi görög katolikus, Radnai Farkas besztercebányai, Párvy Sándor szepesi, Hosszu Vazul szamosújvári görög katolikus, Balás Lajos rosznyói, Prohászka Ottokár székesfehérvári, Zichy Gyula gróf pécsi, Boromisza Tibor szatmári, Batthyány Vilmos gróf nyitrai, Várady L. Árpád győri, Glattfelder Gyula csanádi, Mikes János gróf szombathelyi, Papp Antal munkácsi görög katolikus, Frentiu Traján Valér lugosi görög katolikus, Miklóssy István hajdudorogi görög katolikus, Novák István eperjesi görög katolikus megyéspüspökök, Bjelik Imre

tábori püspök és az üresedésben levő kalocsai főegyházmege részéről Kleiner Lajos c. püspök, káptalani helynök.

A konferencia foglalkozott a hittani tantervek és tankönyvek módosításáról szóló javaslatokkal. Véglegesen megállapította a római katolikus óvónők fegyelmi szabályzatát és a tanítói képzéstővizsgálati szabályzatot és elhatározta, hogy azokat a mai konferenciából kifolyóan életbe lépteti. Tárgyalás alá került a középiskolai hittanári állások rendszeresítésének kérdése és foglalkoztak a lelkesítő korpótlékról szóló 1913.XXXVIII. t.-c. egyes paragrafusainak magyarázatával. Tárgyalták a katolikus kántorok fizetésrendezésének és nyugdíjának ügyét és kiadták a katolikus polgári leányiskolák tantervéhez készült részletes utasítást. A tanítói nyugdíjtörvény kapcsán felmerült több kérdéssel is foglalkoztak és azokban határozatokat hoztak. Szóba került az egyházi alapítványok jogi helyzete, a főpapi javadalmak kezelésével kapcsolatosan több gyakorlati kérdés, az Amerikában lakó magyarok lelki gondozásának ügye, a tábori lelkesítő állományának kiegészítése, a vasárnapi munkaszünet szabályozásának kérdése és végül behatóan foglalkozott a püspöki kar a párbérmegváltás és a katolikus hitközségek helyi autonómiája kifejlesztésének kérdésével. Több katolikus egyesület és katolikus társadalmi mozgalom ügye szerepelt még a püspöki tanácskozás tárgysorozatán.

A pápa borospincéje — üres. X. Pius pápa már régebbi idő óta egyáltalán nem iszik bort, csak tejet, teát s narancs vagy citromlevet, s így lemondta róla udvari papjai, egész környezete, s a vatikán összes személyzete is. Minthogy a nemfogyasztás és állandó ajándékozás folytán a vatikáni pincék teljesen megtelnek, a pápa elrendelte, hogy összes bor-, cognac- és pezsgőkészletét oda kell ajándékozni a szegényeknek, kórházaknak, zárdáknak és beteg papoknak. Azóta a pápa pincéje üres, mert az időközben beérkező küldeményeket azonnal elajándékozzák.

A Világegyház, legújabb statisztikája. A legújabbban Rómában megjelent „Annuario Ecclesiastico” szerint az egész világon elsősorban élő katolikusok száma 301,087,152, kik közül 294,066,956 latin és 7,020,196 más szertartású. Világrészek szerint:

Európa	— — —	190,630,849
Ázsia	— — —	6,207,405
Afrika	— — —	2,816,669
Amerika	— — —	92,144,396
Ausztrália	— — —	9,287,833

5 milliót meghaladó katolikus lakossággal bírnak a következő államok:

Franciaország	— — —	37,000,000
Olaszország	— — —	34,000,000
Ausztria	— — —	25,949,727
Németország	— — —	23,821,453
Brazília	— — —	21,000,000
Spanyolország	— — —	19,570,000
Egyesült Államok	— — —	16,239,584
Orosz birodalom	— — —	13,781,937

Mexiko	— — —	13,533,013
Magyarország	— — —	12,913,563
Fülöp szigetek	— — —	7,900,000
Belgium	— — —	7,400,000
Argentína	— — —	7,050,000
Nagybritannia (európai birt.)	— — —	5,892,637
Portugália	— — —	5,408,132

Megjegyzendő, hogy az adatok többször már 3—4 év előtt megújított népszámlálásokból vannak véve. Viszont olyan országok is vannak, hol az állam nem iratja össze polgárai vallását. (pld. Nagybritannia és az Egyes. Államok.) Itt csak az egyházi közegek végzik az egyes hitfelekezetek összeírását, mely azután rendszeresen alatta marad a tényleges létszámnak. Az Egyesült Államokban a St-pauli érsek már 4 év előtt körülbelül 20 millióra tette a katolikusok számát. Az egyes világrészekre még visszatérünk, hogy lehetőleg tiszta képet alkothassunk magunknak a katolicizmus helyzetéről.

Szózat a magyar tanítókhöz és tanítónőkhöz. Kedves barátaink! Ti mindannyian annak a nemes hivatásnak szenteltek egész szívvel-lélekkel munkátokat, melynek feladatai nemcsak nagyok és fontosak, hanem nehezek és felelősségteljesek is.

A társadalom legdrágább értékét, jövőjének letéteményesét, gyermekeit bizza reátok. Belétek helyezett nagy bizalommal tőletek várja, hogy az ifjúságot ne csak az iskola tanterve által előírt tudnivalókkal lássátok el, hanem belőlük egyszerűen jellemes embereket, derék állampolgárokat neveljete, kik a sors kedvező és kedvezőtlen fordulataiban, az élet viszontagságai között egyaránt, szilárdan helytálljanak.

Magyar Tanítók és Tanítónők! Ti képviselitek hazánknak sok száz távoleső helységében a kulturát! Ti vagytok hivatva arra, hogy okos, szorgalmas, de viszsamaradt népiunkt tanítsátok az iskolában és oktassátok őket az iskolán túl is. Népiunkt reátok figyel, tőletek kér tanácsot, még meglelt korában is ügyes-bajos dolgaiban. Ti vagytok a kultura őrszemei; azért fordulunk mi is hozzátok és kérünk benneteket arra, tanítsátok abstinens, alkoholelles irányban a reátok bizott ifjúságot, világossítsátok fel a szülőket arról, hogy mi az alkohol és melyek élvezésének elmaradhatatlan, súlyos következményei.

Ha nyitott szemmel vizsgáljátok az alkohol okozta pusztításokat, úgy az egyes embereknél, valamint egész családoknál, lehetetlen, hogy ne szilárdult volna meg lelketekben az a komoly elhatározás, hogy e rombolásokat nem szabad öbetett kezeikkel nézniük. Tartozunk lelkiismeretünknek és a jövő generációnak azzal, hogy nem engedjük elhatalmasod-

ni felettük az alkoholt, hogy nem engedjék őket az alkohol rabjaivá lenni.

Ti, kik gyermekesreaggal foglalkoztok, gyakran láttok vidám csoport között félrevonult, visszahúzódó, réveteg tekintetű, szomorú gyermeket, feltűnik mindnyájatoknak fáj a szívetek, könnyes lesz szemetek, hogy ha a boldog gyermekkort jellemző, gondtalan, vidám, derűs tekintetű kicsinyek között megpillantjátok ezeket a rideg, zárkózott, gondterhes, koravén martirokat, akikkel korán, nagyon is korán megismertette az iszákos szülők hajléka a durvaságot, bánatát, gondot, nyomort, betegséget.

Tudjátok azt is, hogy milyen sivár a lelkivilága annak a szerencsétlen embernek, kinek emlékeiből a boldog, gondtalan gyermekkor hiányzik! — Gondoljátok az iszákosságnak sok-sok ártatlan áldozatára, gondoljátok meg, hogy az alkohol élvezete senkit jobbá, erősebbé, okosabbá nem tesz, bármilyen csalóka játékot is új rabjaivá, de mérhetetlenül sokakat juttat koldusbotra, kórházba, fegyházba, korai sírba.

A kulturtörténet megtanít bennünket arra, hogy nemes eszméért törhetetlen akaraterővel és a kortársak ellenségeskedésével, kicsinylésével, gunyolódásával szembeállva kell küzdenünk. Az alkohollelles küzdelem egyike a legnehezebb kulturharcoknak. Szemben találjuk magunkat az alkoholtöke által táplált előítéletekkel és a meggyökeresedett, hagyományos ivási szokásokkal, melyek béklyókba verik a gyenge akaratu embereket

Nektek köteleességtek az, hogy az ifjúságot az előítéletek hazug voltáról felvilágosítsátok, őket az ivási szokásokkal szemben megerősítsétek.

Nemes munkátok kezdete az legyen, hogy ti, kik ismeritek az alkoholszenvedély okozta rettenetes csapásokat, első sorban saját példátokkal, a teljes abstinenciával propagáljátok az alkoholtól való tartózkodás nagy szükségességét. Nincs az a meggyőző szónoklat, az a fényes logikai igazság vagy tudományos érv, melynek olyan hatása volna, mint a személyes példaadásnak!

Kérésünkkel hozzátok fordulunk és viszont arra is kérünk benneteket, forduljatok ti is hozzánk. Készséggel, szeretettel fogunk benneteket egyesületünkkel, annak munkájával, tevékenységének mód-szereivel megismertetni. Örömmel lát-nánk benneteket az egész világon elterjedt „Alkohollelles egyesület”-ben.

Hisszük, hogy bennetek lelkes munkatársakra fogunk találni, akik népünk, nemzetünk jólétét, virágzását szívükön hordják. Ne csüggyessen el benneteket az a körülmény sem, hogy a nagy érdekeltségű, Ti csak keveset tehettek, mert hiszen az egyesülésben van az erő és a kis erők összetevése nagy eredményeket hoz létre.

Ha minden tanítónak csak néhány gyermeket sikerül is abstinens emberé nevelnie, úgy ennek hatása a jövő generációban már óriási.

Az apró korallok hozzák létre a nagy korallszigeteket.

Dr. Kürti Paula.

Megpatkolót ludak. Orosz-Lengyelország székvárosának, Varsónak világszer-te híres ludpiaca van, ahol évenként — a leipzig-i „Geflügel Börse” szerint — három millió lud kerül eladásra. A cserebere és vétel a ludbörzén folyik le, mely mint ilyen nevezetessége a lengyel fővárosnak. Ez a börze egyébként csak 8—10 hétig működik és pedig szeptember közepétől november végéig, amikor is Varsónak (Prága) nevű elővárosában, ahol a ludbörze van, naponta órási nyájakat hajtának be a Visztula jobb partján levő közelebbi és távolabbi községekből. Minthogy pedig a ludak sokszor messze távolból is, de mindig lábön hajtának be Varsóba, az indulás előtt megpatkolják őket olyanformán, hogy a ludakat először a földre öntött meleg és hig szurkon hajtják keresztül, azután pedig szemcsés homokon sétáltatják végig, amely eljárás néhányszor ismételtetvén, a ludak talpai vastag szurok és homokréteggel vonódnak be, vagyis meg vannak patkolva s így a leg-hosszabb utat is sántulás nélkül teszik meg a saját lábukon gyalogolva.

Csikbalánbányán március 15-én az ujonnan megalakult „Patronázs egyesület” alapja javára szini előadással egybekötött hazafiás ünnepély tartatott az iskolás gyermekekkel, mely alkalommal Veve-ránné Várlám Róza „Jó hazafi” című egyfelvonásos színjátékátadták elő rövid 10 napi gyakorlat után oly szép sikerrel, hogy a közönség kívánságára a játékot meg kellett ismételn. Azonban nem maradt el a nemes célt szolgáló eszme anyagi sikere sem, mert tekintettel a nyomász-tó szegénységre, mely a bányaiüzem pangása miatt a mai nehéz életviszonyok közepett a kétségbeesés elé állította e munkanélküli szerencsétlen lakosságot, mégis a kiadások levonása után 21.74 koronát tudott nevezett alap javára összehozni. Éme csekély összeggel letettük alapját a gyermekmentés korszerű, ez idő szerint sok oldalról felkarolt ügyének, mely ha áldozatos lelkek filléreikkel hozzájárul-

nak, az evangéliumi mustármaghoz hasonlóan terebélyes fává fejlődhetik. Az isteni Mester maga mondja: „Amit egynek legkisebb testvéreim közül cselekedtetek, Nekem cselekedtetek.” (Máté 25., 40.) — A jótékony célra felülfizettek: Föt. Lukács Vilmos pebános 2 kor., Zinger Márk bányaigazgató 4 kor., Czerják Lajos 3 kor., Kulbe Valdemárné 2 kor., Kövesi Domokos 3 kor., Mózse Péter 1 kor., Peter István 1 kor., ifj. Pál Mihály 1 kor., Wagner Ferenc 1 kor., Kedves József 1 kor., Biró Mihályné 1 kor., Lukács János 60 fill. Bács János 60 fill. Fogadják az egyesület leghálásabb köszönetét.

Az Utítárs II. kötetére kérik a jelentkezést mielőbb megtenni, hogy az elő-munkálatokat megtehessek.

Hírek Kézdivásárhelyről. Ifjúsági lelkigyakorlatok. A gimn. ifjúság lelki gyakorlatai március 25—29. mennek végbe. Az elmékedéseket Oláh Dániel kézdior-bai főesperes tartja. — Szabadliceumi előadás. A Pedagógiai Társaság 1913—14. iskola évi utolsó előadását március 22-én tartotta ez alkalommal Brósz Emil főgimn. tanár „A hasznos madarak és azok védelmének eszközei” címmel a gazdasági életnek ezen fontos kérdéséről szólott. Előadását a vidék leghasznosabb madárfajtainak és mesterségei faoduknak bemutatásával élénkítette. — Megszökött rablógylkosok. A kézdívásárhelyi törvényszéki fogházból megszökött 3 fogoly, ezek közül kettő többszörös rablógylkos-ság miatt életfogytiglani börtönre volt ítélve. Utjukat Románia felé vehették, de elfogatásuk eddig nem sikerült.

Kongreganisták felavatása. Lélek-emelő ünnepség színhelye volt Gyümölcs-olt Boldogasszony napján a székelyud-varhelyi róm. kath. plebánia templom. Huszonegy ifjú esküdtöt föl Szűz Mária tiszta lobogója alá. A fogadalom előtt Székely János segédlelkész mondta az ünnepi beszédet. A felavatást Pál István apátplebános végezte Szabó János praeses asszisztálása mellett.

3067—1914. kig. szám.

HIRDETMEY.

Gyulafehérvár szabad királyi város tanácsa közhírré teszi, hogy a Sebencioi tengerészeti altszti iskola parancsnoksága által ezen iskolába való felvétel tárgyában kiadott pályázati hirdet-ménye a városi tanács kiadóhivatalában közszemlére kitétetett, hol azt érdeklődők a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetik.

Bármikor jelentkezhetnek 14-ik élet-évüket betöltött, de 17-iket még túl nem haladt ifjak.

Gyulafehérvár szab. kir. város tanácsától, 1914. március hó 18-án.

Novák Ferenc, polgármester.

Szerkesztői üzenetek.

Brassó. Csodáljuk hogy a Br. Ujlap is felül a fővárosi lapok kacsahireinek. A kalocsai érseki szék betöltése ez idő szerint nem aktuális.

Szökefalva. Mi is örülünk, de megtéréseket nem hozunk. Megvan ennek is az oka.

A jó anya, aki szereti gyermekeit, jó tejet ad nekik Katheriner-féle Kneipp malatka-ivóval.

A Katheriner a híres Katheriner-féle eljárás útján előrendő malatából készült s 23 év óta orvosilag elismert erősítő ital.

Bevételkor alkalmazásával mindig csak a valódi Katherinert kéri, mely a Kneipp plébános arcképével ellátott zárt csomagokban kapható.

K. M. C.

373 1914 végr. szám.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közzhírré teszi, hogy a Balázsfalvi kir. járásbírósnak 1913. évi Sp. 581—2. számú végzése következtében dr. Adorján Samu ügyvéd által képviselt Fuchs Nándor bej. kereskedő mint Novák Traján engedményese javára 375 kor. 18 fill. jár. erejéig 1913. december hó 1-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján felül foglalt és 1990 koronára becsült következő ingóságok u. m. 2 ló, 1 kocsi, széna, 1 tehén, 2 drb. disznó nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbírósnak 1913. évi V. 677—3. számú végzése folytán 375.18 kor. tökékövetelés, ennek 1913. augusztus hó 1. napjától járó 5 százalékos kamatai és eddig összesen 145 korona 58 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Székesszabadján leendő eszközésére 1914. évi április 6-ik napjának délelőtt 11 órája határidőül kitiizetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg,

hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1908. évi XLI. t.-c. 20. §-a értelmében ezek javára is elrendel-tetik.

Balázsfalva, 1914. március 20.

Szigethy Károly kir. bir. végrehajtó.

292. 1914. vhtó szám.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közzhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszéknek 1914 évi 2582 számú végzése következtében dr. Fried Ármán gyulafehérvári ügyvéd által képviselt gyulafehérvári Náthán Dávid javára 5150 korona s jár. erejéig 1912. évi 231—1. foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 2956.77 koronára becsült következő ingóságok,

u. m.: üzleti berendezés, porcellán és üveg áru stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a gyulafehérvári kir. járásbírósnak 1914. év V. 231. számú végzése folytán 5150 korona tökékövetelés, ennek 1914. évi február hó 9. napjától járó 6 százalékos kamatai, egyharmad százalékos váltódíj és eddig összesen 165 koronában bíróság már megállapított költségek erejéig, Gyulafehérvárt adós üzleti helyiségébe leendő eszközésére 1914. ápr. 2. napjának délután 4 órája határidőül kitiizetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi XL. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendel-tetik

Gyulafehérvár, 1914. március 21.

Papp Károly

kir. bir. végrehajtó.

SUHR KÁROLY MŰKERTÉSZ
Gyulafehérvár.

A tavaszi rózsaidény beáltával kiárusítok 3000 drb. legkülönbözőbb fajtájú és színű ojtott nemes **RÓZSATÖKET** valamint mindenféle virág és veteménypalántákat kertek és csoportok részére a legolcsóbb árakban.

46—2—6

Weiner Mátyás
divatruháza, Budapest, Andrássy-ut 5.
tisztelteljesen tudatja a vidéken lakó tisztelt vevőit, hogy a

tavaszi és nyári nagy mintagyűjteménye

elkészült és szétküldése megkezdődött.

Mintagyűjteményem középarakban is valamennyi **gyapju- és mosó-ujdonságot** tartalmazza, a melyek főképen a jelenlegi divatnak felelnek meg.

JK Méltótaskák mintákat — melyeket **ingyen és bérmentve küldünk** — egy levelező-lapon kérl. **JK**

Egyszínű kelmék, dupla széles — — — — — K 1 96-tól 11" -ig
Mintázott és cottlein **szövet-sű kelmék** — — — — — 3" — 10" —
Gyapju crepe és broche **kelmék** — — — — — 2'80 — 6' —
Pepita és kockás (Scot) **szövetek** — — — — — 2'50 — 6'50 —
Pongyola és blouse kelmék — — — — — 1'50 — 4'50 —
Eponge **vásznak, oreponok** és mindenemű mosó ujdonságok — — — — — 58 — 5'50 —
Ing zeifr és ruhavásznak — — — — — 70 — 2'50 —
Sztartó **kartonok** és mosó **delainek** — — — — — 36 — 1' —
Crepe és grenadin **blousok** a legsikkesebb faconban — 3'30 — 5'50 —
Eredeti **oláh kézimunka blouse** — — — — — 12 80
Selyem **clott alszszoknyák** — — — — — 2'50 — 3'80 —

47—1—4

FRANCIA **OLASZ** **NÉMET** **ANGOL**

VILAGNYELVEKET

MEGTANULHATJA **tanító nélkül**

SCHIDLOF DE 1000

MÓDSZERÉVEL

AZ EGYES NYELVTANOK 10 FÜZETBEN TELJESEK A 60 F

DISZES VÁSZNAPPAPAN **2K**

EGYBEGYÜJTVE **2K**

KAPHATÓ: **SCHÄSER FERENCZ**
papírkész. Gyulafehérvár.

SZABÓ AURÉL egyháziruha készítő
BUDAPEST—KELENFÖLD.

Őskeresztény
(antik. penula)

alakú miseruhák árai az öt résszel

Félselyem damasztból paszomántból készített keresztrel és selyem himzett J. H. S.-el arany paszománttal 40.— K
selyem „ 45.— K

Külön szövött elő és hátke- resztrel könyű tisztaselyem damasztból arany paszománttal 50.— K
selyem „ 56.— K

Négyszeresen aranyozott paszománttal 62.— K

Selyem himzéssel 80 koronától feljebb.

MEGTEKINTÉSÜL

ŐSKERESZTÉNY VAGY BORROMÁUS CASULÁT ÉS PLUVIÁLÉT IS KÜLDÖK de ezen esetben kérem a ruha színét és az árat, amibe kerülhet közölni.

Szállítok azonkívül bármily elképzeltető egyházi ruha és fehérneműt, úgy-szintén egyházi szereket.

A LEGOLCSÓBB CÉG.

HINGER JÓZSEF

asztalos mester Gyulafehérvár.

Széchenyi-utca 10. szám (saját ház),
a Jickeli-féle vasraktárral szemben.

Tervrajzok
díjtalanul
készítettnek

Készít: épület munkát, festett, masszív, founnéros butormunkát, portále és boltberendezést, ugyszintén javításokat is elfogad. Szállít és lerak tölgy és bükkparkettát. Árjegyzék szerint irodai, vendéglői és ebédlőszékeket, tükröket méret szerint. — Raktáron tart minden fajta fakoporsókat is.

Szolid árak!

Szolid árak!

Lelkiismeretes pontos kiszolgálás.

8* 13—52

Jugyon
ADUNK
HASZNÁLATRA
MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS
BETŐRÉSMENTES, ÚJ PANCÉL

TAKARÉKPERSELYT
BÁRKINEK.

Trigon
PESTMEGYEI
TAKARÉKPÉNZTÁR
BUDAPEST. IV. KÖTŐ-UTCA 8.

Katholikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon szerkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatnak egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén Izsóf Alajos. Előfizetési ára egész évre 20, félévre 10, negyedévre 5 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal, Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmú, aktuális képekben gazdag folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

Megbízható kath. cég!

Ruzsinszky Béla

oltárépítő

PÉCS, TÁBOR-UTCA 4. SZ.

EGYH. NYOMTATVÁNYOK

A plebániáknak és lelkeszi hivataloknak szükséges összes

kaphatók a Püsp. Lyc. Könyvnyomdában Gyulafehérvárt.

Naponta
friss
élesztő!

LABUD JÓZSEF

(ezelőtt özv. Lakner Antalné)

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR
(a városháza szomszédságában.)

Naponta
2-szer
kenyer-
sütés.

Sütőde és lisztraktár

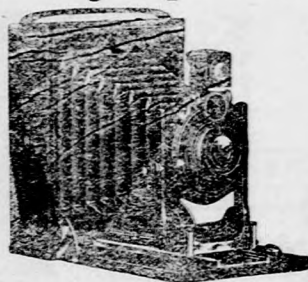
Ajánlom elsőrendű friss süteményeimet, u. m. tejes és vajás kiflit, sós kiflit, sós fonotat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan felszerelt lisztraktáromban házi kenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hírneves NEUMANN TESTVÉREK cég aradi gőzmalma örleményei.

11* 7 - 26

Géperőre berendezett műintézetében olcsón készít bemutatott rajzok szerint oltárt, szószéket, padokat stb. Szállít teljes templomberendezést és elvállal régi oltár és szószék aranyozását és szobrok színezését.

Fényképészeti kellékek és gépek

eredeti
gyári
árban.

finomabb
kivitelű
gépek
havi rész-
leffizet-
ésre is
kaphatók

Schäser Ferencz

GYULAFEHÉRVÁRT,
könyv- és papírkereskedésében.

Réz és vasbutorok, háló, ebédlő, kórházi és kerti berendezések, sodronyagybetétek, kocsüülések, lószőr és afrik madracok, divánok, rézkarisok, ablak-róletták, redőnyök, mosdóasztal és mosdó készletek, szoba klozet, fa- és széntartók, kályhaellenzők, tüzelő-készletek, ruhafogasok, patkány és egérfogókat legjutányosabban szállít:

GARAI KÁROLY

RÉZ- ÉS VASBUTOR KÉSZÍTŐ
ARAD

JÓZSEF-FŐHERCEG-U. 11.